16-71513447

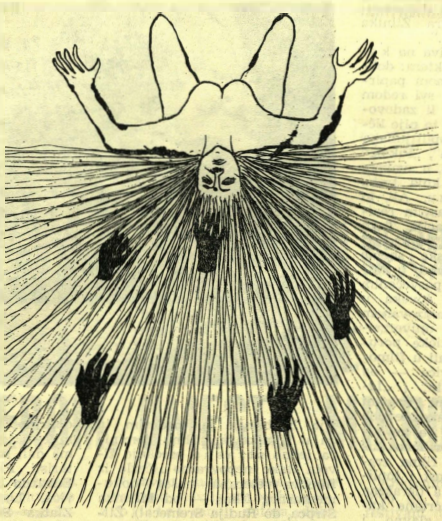

PET DO DEVET

VIDOSAV STEVANOVIĆ

JUTRENJE

Naglo zaštekta mašina za sečenje drva. Žena otvori oči i zaokruži pogledom po sobi.

Čovek je ležao poleđice, u drugom krevetu; zgužvani čaršav jedva je pokrivao ugojenu telesinu koja se nadimala i praznila, uz šištanje; retka, ridasta kosa, ulepljena znojem, priljubila se uz teme; opušteni, kesasti obrazi tresli su se pri izdisanju. Tvrdo je spavao.

Iz dvorišta je ujednačeno pištala pila, zvonilo sečeno drvo.

Žena pogleda po sobi. Napolju, iza otvorenih prozora i navučene zavese, na pročelima novih višespratnica, bleštalo je sunce. Svuda navučene zavese protiv sunca. No, soba je bila prostrana, velika, okrenuta zapadu, sunce nije prodiralo unutra.

Žena zbaci tanko ćebe i ustade. Bila je gola.

Saže se polako i sa poda dohvati crno prsluče sporo i pipavo smesti omašne dojke u njega, podiže ga, i, provukavši ruke na leđa, zakopča. Osvrte se, podiže ćebe i čaršav, namršti se i ponovo ih spusti. Kleče na kolena i zaviri pod krevet. Prašina, razvaljen kartonski kofer, papuče, slomljena olovka, kačket bez oboda. Žena otkuhnu i ustade. Osvrtala se.

Podiže jastuk, dunu kroz nos, dohvati crne čipkane gaćice; najzad. Obuče ih brzo, nespretno se njišući na jednoj nozi, trljajući mesnata bedra. Navuče kombinezon bačen na naslon stolice. Šljapkajući bosim nogama ode u kupatilo.

Neprijatan, oštar zvuk, pomešan sa pljuštanjem vode, pridruži se lupanju malog, bučnog motora. Čovek otvori oči, hripnu, pridiže se na jastuku.

Gledao je nered u sobi. Ženina svetložuta letnja haljina visila je sa stolice. Druga stolica, omanja, sa tapaciranim sedištem, ležala je na podu. Prašnjava ženska sandala na okruglastom stočiću ispod kreveta. Na ključu iz ormana bela košulja sa isprljanim okovratnikom. Venčana fotografija se iskrivila.

Čovek protrlja maljava, oznojena prsa, huknu, pruži ruku prema kutiji cigareta. Tresnu kutijom, prazna. Namršti se, progunda.

Zvuk iz kupatila prestade. Žena uđe protežući se. Pruži ruku prema haljini.

— Probudio si se.

— Da. Imaš li cigaru? Nemam ni opušak.

Žena dohvati zamašnu, kožnu tašnu sa prozorske kvake, otvori je, izvadi zgnječenu kutiju filtera. „Vis". U drugoj ruci držala je haljinu. Pruži mu filtere.

— Pušiš li ove?

— Ne. Al sad bi pušio otrov.

Žurno kresnu šibicu, pripali i žudno uvuče dim, dahnu punim plućima. Osvrte se za pepeljarom, i, kad je vide na prozoru, baci ugljenisano palidrvce na pod.

Žena je oblačila haljinu preko glave, ispravljala je i vukla preko širokih bedara.

— Šta im je naspelo od jutros, — reče čovek — šta im je?

— Probudili su me — reče žena. — Dva čilagera. Imaju još celu rpu. Vidi se iz kupatila.

Zakopčavala je dugmad spreda. Počeša se po preplanulom stegnu.

Čovek je gadljivo otpuhivao dimove. Gledao je ženu. Posmatrao je njene velike, visoke grudi. Kosa ofarbana crno. Neuredna i visoko natapirana.

Žena dohvati sandalu sa stočića, nezgrapno se saže i uze drugu s poda, navuče ih i pridiže nogu na stolicu, zakopčavajući kaiš. Zatim drugu. Haljina joj se zadigla do pola butina, nabrala.

Čovek je gledao bore na njenom vratu. Bore oko očiju. Bore oko usta. Bore na čelu. Nenakarminisana usta bila su joj suva i ispucala, bleda. Teško se pokrenu i baci nedopušenu cigaretu kroz prozor, između zavese i rama. Pepeo zalepršа.

— Treba opraviti česmu. — reče žena. — Zuji kao šašava.

— Da reče čovek. — Uvek zaboravim. Ideš?

Žena uze cigarete i stavi ih u tašnu. Škljocnu brava. Žena je gledala pred sebe. Ispod očiju širili su se tamni kolutovi. Četvrtastom šakom pritiskivala je trbuh, obao i naduven.

Motor brže zabrekta. Pila povisi ton.

— Idem — reče žena. — Daj lovu.

— Uzmi sama — reče čovek. — Iz džepa pantalona. Iz bilo kojeg.

Naslanjao se leđima na drvenu ploču kreveta. Prijatno hladna, prijatno tvrda. Posmatrao je aluminijski sjaj na zidovima solitera. Visoke pravougaonike u bistrom nebu. Zelene zavese.

Žena koraknu i zavuče ruku u džep sivomaslinastih oficirskih pantalona koje su ležale raskrečene na stočiću. Okretala ih je. Sad je pipala po drugom. Nabrala je obrve. Izvuče ruku.

— Ne zezaj — reče. — Nigde kinte.

Mlitav, bezbojan i unjkav glas.

— Ni filera — reče. — Samo trunje. Jedna muštikla.

Čovek sklopi kapke na zakrvavljenim očima. Šakom je trljao bradu na kojoj su svetlucale riđaste iglice. Pramen kose spustio mu se preko čela.

— Ala grme! — reče. — De se namestiše pod prozor. Dodaj mi pantalone. Baci.

Žena nespretno baci, celim telom, i pantalone poleteše kao ptičurina. Stajala je ispred kreveta, mrštila se i gledala u čovekov jastučast stomak koji se nadimao. Skupila je usta i zažmirila. Na politiranoj ploči ormara ocrtavala se zdepasta prilika.

Čovek je preturao po džepovima. Onda zamrmlja i zavitla pantalone u kut. Šuštav zvuk.

— Nema — reče. — Ni kinte. Sve sam spiskao nočas. Do sitniša.

Žena zaobiđe sto i stade pored kreveta. Gledala je odozgo, plavim, bezbojnim očima.

— Šta mogu? — procedi. — Daj lovu, pa da brišem. — Čovek se zabuljio u poslednje raskopčano dugme na haljini. Stegno plavaulka vene. Podiže glavu.

— Nemam. Otkud da ti dam? Sve sam spiskao.

Lupiše neka vrata, zveknu staklo u ramovima. Žena se trže.

— Čuj, — reče brzo — čuj! Ostav se folova. Daj lovu. Rekao si.

— Znam — reče čovek hrapavo. — Rekao sam. Mislio sam. Doneću ti doveče u „Zlatibor". Pet komada i još neko piće pride.

— Dosta mi je šikanja — reče žena oštrije. — Posao je posao. Treba mi lova. Na sve sam spremna. Otići ću kod tvoje žene i reći sve.

Zakrča radio negde. Pisnu klarinet i presekoše se trube.

— Ne lupaj — reče čovek pomirljivo. — Pozajmiću i doneću ti. Rekao sam.

— Nočas nisi tako pričao — reče žena. — Navaljivao si. Treba mi lova. Na sve sam spremna. Doći ću kod tvoje žene još sutra. Doći ću.

— Ne sviraj — reče čovek. — Daću ti. Što grme, boga im. Što grme. Evo ti ovo.

Žena nepoverljivo uze svetlucav, mali predmet. Burma Zagledala je sa svih strana, okrenu među prstima Spusti je u tašnu. Pokuša da se osmehne.

Čovek je stiskao čelo dlanovima, trljao slepoočnice.

Trube su se nadmetale s pilom. Muški glas viknu i zakikota se, dole, u dvorištu.

— Srce si — reče žena. — Srce. Već sam pomislila da si baraba. Dasa si.

— Hvala — reče čovek. — Hvala na poverenju. Idi. Zatvori vrata.

— Laf si — reče žena. — Oćeš li još jednom? Jutarnji. Da se skinem.

— Ne — reče čovek hripavo. — Ne. Čisti se već jednom.

Žena se okrete i trapavo pođe prema vratima. Vrtela je niskom zadnjicom. Opuštena ramena. Na haljini crnkasta, okrugla mrlja.

— Ej, — viknu čovek — stani!

Žena stade i okrete se, obradovana. Mahnu rukom. Tašnu je stiskala u drugoj, čvrsto.

— Predomislio si se?

— Ne — reče čovek hrapavo. — Ne. Ni govora. Zašto ti treba lova?

— A, to — nasmeja se žena i stavi ruku na trbuh. — Sitnica. Napumpao me moj dasa!

Trube su slabile i gubile se u reskom zvuku pile. Klarinet se jedva čuo.

TUČA

Ciganin Čeprka ščepa Kiklopa za kosu, baci ga na pod, pade preko njega; na njih se navali plečati Pop, udarajući glomaznim pesnicama; za Popovu nožurdu u antilop cipeli držao se Todor Dilkan; Čeprku je stezao za vrat zrikavi Tanasije; iz pozadine je udarao nogom štrkljati Karabatak, odstupao, zaletao se, ponovo udarao. Mlatili su se čuteći.

Stražar Žuća bio je u dnu hodnika, pred dvojkom. Za svaki slučaj, stojeći na ramenima gluvonemog Najde, kroz malo luftprozorče virio je Čuban, sobni starešina sedmice. Pogledao je svaki čas prema klupku nogu, ruku, ramena, pesnica, trupova i glava koje se kotrljalo, preturalo, otplitalo i zaplitalo na uskom prostoru između „palače" i zida.

Čeprka je, očigledno, dobijao batine; krvario je iz širokog, spljoštenog nosa, desno oko mu je oteklo i zatvorilo se. Popova pesnica podizala se i spuštala, podizala i spuštala, gore-dole, gore-dole, sporo, ravnomerno, praćena tupim udarcima. Dilkan je odleteo i lupio u palaču, leđima, stenjao je zbog isteranog vazduha. Karabatak iz zaleta šutnu Tanasija u potkolenicu, Tanasije ispusti Čeprkin vrat i kleče, sikćući kroz zube.

Tuča postade zanimljivija i Čuban sasvim prestade da virka kroz prozorče.

Kiklop, ispod svih, nije mrdao. Ali, kad Čeprka udari Popa kolenom u mošnice i krupni se grmalj sklupča i jauknu, Kiklop se lagano izmigolji i četvoronoške zabaulja prema klozetu, mršav, sitan, u pocepanoj radničkoj košulji, bos. Hitro se zavuče u klozet i pritvori vrata za sobom. Ču se mlaz: mokrio je.

Čuban je znao kako se neki ljudi, slabopetlje i plašljivci, od straha upišaju, useru čak, a Kiklop je mokrio pod sebe i noću, zato je spavao na podu. Budili su ga da ide u klozet. Sada, usred tuče, smililo mu se da ode u šoraonici. Smrdljivac!

Čuban pritisnu nogama Najdu koji se nestrpljivo pomerao i mumlao, opsova mu mater mutavu i opauči šakom po glavurdi. Miran, mutavko!

Tanasije se podiže i baci u noge Karabataku koji se taman spremao da šutne Popa s leđa. Odleteli su pod „palače", uhvatili se u koštac, mlatarali nogama. Tu su snage ujednačene. Čuban je to smatrao fer borbom. Karabale je pokvaren i podmukao, al Vrljavko zna znanje. Kad on stegne kragnu, ostaje ti samo da se ugušiš. Izgledi su podjednaki.

Dilkan je stenjao i balio, oborene glave, raskrečenih nogu, izvaljen nasatke. Taj je gotov! Tu nema šta da se gleda. Prava poslastica bilo je ono što se zbivalo između Čeprke i Popa. Moglo je da se uživa u pravoj pravcatoj makljaži, tabačini bez felera.

Obojica su stajali. Tukli su se izbliza. Omalen, nabijen, brzih pokreta, Čeprka se zavukao u prsa sporom i trapavom Popu. čije su ručerde fijukale po vazduhu. Čeprka je kratko i oštro udarao veštim aperkatima u nabijenu masu mesa pred sobom, koja se ljuljala, povodila i uzaludno pokušavala da ga dohvati u naručje.

Čuban je tipovao na Popa. Drugar, jak i žilav kao bikandža, udarci ne mogu da ga sobale, izveštio se taj po kafanskim tučnjavama, a Čeprka će baldisati od svojih udaraca i dopustiti da ga protivnik ščepa u kovačke mengele. Premda je navijao za velikog, Čuban priznade da je mali, zasad, bolji, no ništa za to: izduvače se, i splasnuti čim mu ponestane kondicije, koji je Ciganin na svetu ikad imao kondiciju. Čuban progunda odobravajući.

Pop je primao udarce i ublažavao ih povijajući se, gurao je napred i priterivao Čeprku zidu. Mališan je besneo, gubio živce, suviše je snage unosio u zamahe, zaletao se, promašivao, neoprezno podnetao lice pod rožnatu pesnicu, otkrivao pleksus. Malaksavao je.

Cuban zadovoljno zagrokta i namesti se udobnije. Čak i Najda zamumla.

Pop je sklopio ruke oko protivnika, stegao ga, stiskao, sve jače. Čeprka je gubio vazduh, lice mu se podlilo krvlju, oči iskakale iz duplji. Naprezao se da raskine obruč.

Hodnikom zalupiše oštri koraci.

Čuban ljutito virnu kroz prozorče, naroguši se, skoči sa Najde i promuklo zašišta:

— Pub! Prekidaj!

Karabatak i Tanasije začas ustadoše i posedaše na daske. Dilkan skoči i stade mirno. Pop šmiknu i rasklopi zagrljaj, a Čeprka se mlitavo smulji na pod i lupi glavom o zid.

Kiklop je pio vodu. Čulo se pljuštanje tečnosti na betonu.

Zveknu šip na vratima sedmice.

UČENA

Krklja se dovuče do šanka. Oprezno sede za mali sto.

Na glatkoj površini od ultrapasa: prepunjena plehana pepeljara, prazna pivska flaša, čaša sa dopola ispijenim belim špricerom, trunčice hleba.

Iskrivljeni kelner Šop, tabanaš, stisnu naduvene kapke, došepesa, uze flašu i čašu. Krklju i ne pogleda. Ode, njišući krivim leđima.

— Šljivku — škripnu Krklja za njim. — Ednu šljivku.

Šop dođe do niskog šanka, spusti poslužavnik. Skrozirala su mu se klempava ušesa.

Kasirka Margareta stavi u tašnu ogledalce i karmin, uspi ustima i pogleda na duguljasti, muvama upljuvani, zidni časovnik. Pet do devet. Još spava, pobogu! Vajni muškarac!

— Šop — ponovi Krklja. — Ednu šljivku!

Šop spusti kelnerski novčanik u desni džep, zevnu. Puca mu prsluk za kojekakve šljokare. Bole ga noge, tišti žulj na desnoj. Vreme ne odmiče, do đavola. Sto će u četiri da zviždi barbut kod Maje Coje. Danas je na Makanju red da bude tapiran. Juče nagrabao Joška, vojni muzičar. Nikako kartanje, karta je Marta. Pakovanje radi, moj bato! Ako si maher, maler može da ti pljune pod prozor. Za Darinku — prekovremeni rad, skupljanje love za plac i gradnju.

Krklja zašišta. Jednu šljivku mora da dobije. Mora!

Šop ga ču, ali se okrete prema kafani. Skoro prazno. Nekoliko putnika s torbama. Autobus za Beograd polazi za pola sata, kondukter Mrša i šofer Maksa, imenjak Makse Mrtvaka, već su popili po jednu s nogu i požurili u Direkciju. Vidi se srebrnasti krov sa šipkama prostora za prtljag. Niko ništa ne naručuje. Kakvi putnici! Seljačina s kotarčinama mogla je i napolju da pričeka, zakrčuje kafanu. Starica i dečačić, sigurno baba i unuk, ćućore nešto. Kolega Amza naslonio se na šuber i pazi na par u čošku. Uvek njemu zapadne trgovački putnik.

Ogromni čiča — Bjuik, prva mašina u čaršiji, nakašlja se iza svog štanda za cigarete. Preko visoko naslaganih kutija dizala se zadrigla, veprovska glava. Koliki cubok, ko da je triput u drugom stanju. Kako li se gađa sa ženom? Šop se nasmeja. Mora da se ona penje odozgo, kao na plast sena. Ako matori nije ćorak.

Krklja nije odustajao. Ne može se tako s njim, nije mu prvina. Prodra se:

— Šljivku, Šop!

— Ne dernjaj se! — lecnu se Šop.

Ne dam ni po koju cenu. Ne dam i — peki. Ispravio se i naljutio, podigao desnu obrvu, namestio bluzu na trbuhu. Božićnjara ti!

Starica pogleda, prepadnuta. Švrća je žmirkao pored njenog lakta i mlatarao nogama pod stolom. Bluza mu se iskrivila i kosa ponovo nakostrešila, već suva. Starica spusti ruku na njegovu glavu, teško pomače naduvenu nogu. Seljak je micao usnama, zgurivši mršava leđa u suknenom gunju. Treba se praviti nevešt, grad je to. Džezvari!

Kako se ne ucrveja po vrućinčini, boga mu! Šop se počeša.

— Ču šljivku, — ponovi Krklja mirnije.

— Nema ništa! naroguši se Šop. — Ne dam i — šlus! Već si zemljosan. Gub se!

— Daj ednu, brale. Sam ednu. Nie t ćaćina. Daj!

Napast, jakako. Morija! Dovlači se čim naprosi neku banku, ubazdi celu kafanu. Nije ovo štala. Da ga izbacim, il viknem Daču milicajca. Ne mož ga se otreseš, ko ni krlje. Neću se brukam pred ovim čovekom, strancem. Trgovački putnici imaju para ko blata. Došlo njihovo vreme, nema druge. Zalepiće se nešto i za mene. ostaće duže, čim pije na eks i vuče ovu lorfu Magdu Gde je nađe, prljavušu? Što ljudi ne biraju kad se zagreju, bogo moj, što svinje.

— Daj! Ču vičem! — produži Krklja i već zinu.

Kaput mu se rastvori, napred. Štrokava, pileća prsa, retke, sede malje.

Šop popusti:

— Stoj! Jednu, pa da se čistiš,a? Samo jednu!

Krklja se udobnije namesti na stolici, razbaškari. Opruži noge pod stolom, protrlja bosa, skorela stopala o nogu stola. Oho — ho!

Šop je sipao rakiju u čašu, gledao svetlucanje tankog mlaza i, tiho dovikujući porudžbinu Margareti, zirkao iskosa prema Amzi.

Prijaviće, majčin sin. Prijaviće Ozrenu. Pijanim gostima zabranjeno točiti piće. Ruckog zakačili s tries odsto. Kurvin sin!

— I dva deci za usput — reče Krklja. — Tri deci!